

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №60
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«29-31» шілдеге 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «28» шілде күні 21 сағаттан «31» шілде күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 28.07.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Смагулова С.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен Ұ.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «29» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығыс бағытқа ауысады 9-14 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгей Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Теріскей Алатау	Түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 23-28 градус жылы.
Жетісу Алатау	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 24-29 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 24-29 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, күндіз 27-32 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (0,0-5,0), найзағай, бұршақ. Жел шығыстан солтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 21-26 жылы, күндіз 36-41 градус қатты ыстық.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30, кей жерлерде 34 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай, бұршақ. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 27-32, кей жерлерде 23 градус жылы.

2023 жылғы "30-31" шілдеге арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0,0-10,0) жауады. Ауаның температурасы 30-31 шілдеде түнде 7-12 градус жылы, күндіз 30 шілдеде 22-27 градус жылы, 31 шілдеде 24-29 градус жылы.

Жетісу облысы: 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0,0-10,0) жауады. Ауаның температурасы 30-31 шілдеде түнде 7-12, күндіз 22-27 градус жылы.

Жамбыл: 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0,0-10,0) жауады. Ауаның температурасы 30-31 шілдеде түнде 11-16, күндіз 27-32 градус жылы.

Түркістан: 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0,0-5,0) жауады. Ауаның температурасы 30-31 шілдеде түнде 14-19, күндіз 29-34 градус жылы.

Маңғыстау: 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0,0-5,0) жауады. Ауаның температурасы түнде 30 шілдеде 20-25 градус жылы, 31 шілдеде 18-23 градус жылы, күндіз 30-31 шілдеде 30-35 градус жылы.

Абай облысы: 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0,0-10,0) жауады. Ауаның температурасы 30-31 шілдеде түнде 15-20, күндіз 28-33 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0,0-14,0) жауады. Ауаның температурасы түнде 30 шілдеде 10-15 градус жылы, 31 шілдеде 12-17 градус жылы, күндіз 30-31 шілдеде 27-32 градус жылы.

2023 жылғы 28 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде өткен жауын-шашын әсерінен су деңгейінің ауытқуы байқалды: Кіші Алматы өзені – Мыңжылқы ГБ 8 см-ге, Сарысай ГБ 3 см-ге, Алматы қ. ГБ 2 см-ге, Медеу ГБ 1 см-ге, Алматы қ. ГБ 6 см-ге, Батарейка өзені – Просвещенец д/ү ГБ 4 см-ге, Құмбел өзені – сағасы ГБ 2 см-ге, Проходная өзені – сағасы ГБ 2 см-ге, Есік өзені – Есік қ. ГБ 2 см-ге. Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 16 см-ге су деңгейінің көтерілуі байқалды. Таудағы температуралық фон 9 °С мәнінен 19 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4620 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "28" шілдеге

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 27.07.	Мин. 28.07.	08 с. 28.07.	Күн. 27.07.	Түн. 28.07.	Орт. 27.07.	08 с 28.07.	Орт. 27.07.	Макс. 27.07.	08 ч 28.07.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	18.5	10.4			14.2							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			8.0			275	277				+8	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			10.0				610			0.6		*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	25.4	10.6			15.2							*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			14.0			284	282	4.41	5.22	4.12	+3	1
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			15.0		6.0	118	116				+1	2
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			17.0			41	45	0.06	0.06	0.07	+4	1
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			17.0		5.0	201	198	3.28	4.57	2.78	+6	1
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			18.0		6.0	246	246				0	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			8.0			327	323	7.24	8.44	5.62	-1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			19.0			271	271				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			12.0		12.0	93	95				+2	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			15.0			286	286	3.04	3.24	3.04	+2	1
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			15.0			210	209	0.54	0.55	0.54	0	0
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			16.0		4.0	298	297	6.49	6.49	6.32	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			17.0		0.8	122	119	12.7	13.1	11.3	-2	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			18.0		4.0	231	232				+2	2
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			15.0		0.3	302	300				-1	3
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	23.0	8.6			13.8	559	571				+16	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*	2169												
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			16.0			234	234	9.2	9.2	9.2	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						117	119	3.60	3.67	3.94	+3	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«29-31» шілдеге 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. 29 шілдеде түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0-10) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. 29 шілдеде түнде кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0-10) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. 29 шілдеде түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0-10) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. 29 шілдеде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0-10) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. 29 шілдеде жауын-шашынсыз болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0-5) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	29 шілдеде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (0-5), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0-5) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	29 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде өткінші жаңбыр (0-10) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	29 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0-14) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жоғары. Кей жерлерде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ. Қарқынды және ұзақ жауын-шашындар түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 30-31 шілдеде күндіз өткінші жаңбыр (0-14,0) жауады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.